

gistrorum instructio, praejudicia vulgo communia &c. his enim impeditur, quo minus ideas, quas alte imbibit, rite discutiatur, quaeque comprehendunt impertinentia saepe etiam repugnantia, cognoscat.

C A P U T VI.

DE DEFECTUUM IN COGNOSCENDO REMEDIIS, SEU MODO IDEAS PERFICIENDI,

§. I.

Ad evitandos defectus in cognitionibus nostris eorum causas habere perspectas, primum est.

Expositis hucusque defectuum causis in cognitionibus seu ideis nostris, nunc eorum quoque remedia explicare necesse est: parum enim defectus eorumque causas cognoscere nobis proderit, nisi, quibus eisdem salubriter occurrere possit, remedia sciamus; quemadmodum parum sublevarit aegrotum, quod morbi status constet, nisi medicum quoque paratum inveniat, qui salubribus medicaminibus morbum curare sciat. Interim, sicuti majorem jure consequendae salutis spem concipit aegrotus, quando morbi status Medico cognitus est, quam si is eum lateat; ita cognitio quoque defectuum causis, eorum remedia multo confidentius assignare & adhibere poterimus. Imo ad evitandos defectus in cognitionibus nostris remedium primum est, eorum causas rite perspectas habere.

§. 2.

§. 2.

Media perficiendi cognitiones sensuales.

Ad perficiendas vero cognitiones sensuales ceu media salutaria sequentes communiter praescribuntur canones.

1. *Sensus cum adtentione adhibendi sunt.* Hoc enim nisi fiat, impressiones solum debiles inde in nobis sequentur, quae facile iterum delentur & evanescent.

2. *Objectum sub tot sensus redigatur, sub quot redigi potest.* Ita enim plures objecti qualitates nobis innotescunt, uberiorque reflectendi materies menti suppeditabitur, quo objectum ipsum distinctius cognoscat.

3. *Sensationes circa idem objectum saepius repetantur.* Sic enim, quod in prima sensatione non percepimus, in secunda forte aut tertia a nobis percipietur.

4. *Objectum ipsum varie transponatur, nisi ipsum aliunde transponi contingat.* Sic enim ex circumstantiis loci, temporis &c. variatis colligere licebit, quid in eo constans, quid sit variabile.

5. *Composita, quantum fieri potest resolvantur, ac resoluta rursus componantur.* Sic enim melius singulas compositi partes percipiendo claram & distinctam compositi ideam nobis comparamus: ipse etiam componendi modus rite cognitus ad clariorem ac plane distinctam compositi notionem acquirendam plurimum confert.

6. *Sensuum quoque organis instrumenta & quidem, quae haberi possunt optima, adhibeantur: ita enim multa adhuc in objecto deteguntur, quae organis non armatis minime percipiebantur.*

7. *Ea quoque, quae objectum nostrum aut praecedunt, subsequuntur, aut eidem coëxistunt, diligenter adnotentur.*

8. Exinde reflectendo singula, quae in objecto observata sunt, adtenta mente recogitentur, & ab invicem rite discernantur, quod signorum usu, qualia communiter adhiberi solent voces, facilius conficietur. Ad objectum rursus referantur, ut ita intrinseca ab extrinsecis, constantia a variabilibus, ab accidentalibus essentialia internosci & seorsim sine aliis repraesentari queant. Objectum ipsum cum aliis conferatur, ut quaenam ex illis, quae ipsi conveniunt, cum aliis communia, quaenam sibi propria habeat, dignoscatur. Adtendatur praecipue, cum quibusnam totam, & cum quibus partem solum essentialia communem habeat: ut, ad quam speciem pertineat, sub quo genere contineatur, & quae sit ejus differentia specifica, patefiat. Genus porro in ea, quae comprehendit, resolvatur &c.

Ita a posteriori seu per experientiam ideae rerum sensibilium, quae sensibus nostris obviae sunt, clarae, distinctae & completae &c. acquiruntur & ex singularibus evadunt universales. Ex quibus exinde ceu a priori alias ratiocinando deducimus. Eodem fere modo reflectendo scilicet super ea, quae sensu intimo in nobismet ipsis percipimus, ideae spiritualium perficiuntur. Aliter tamen perficiendae sunt ideae, quae ex vocibus immediate

hauriuntur, quarumque objecta per voces primum nobis innotescunt: in his perficiendis utimur praecipue definitione, & divisione, de quibus infra.

Sed ex his omnibus me quoque non monente quisque intelligit, ad perficiendas rerum cognitiones solertia opus esse & adtentione, ac proinde amoveri debere, quidquid aut languidum reddit animum, ejusque acumen rerundit, aut adtentionem nostram ad varia & impertinentia distrahit, veluti sunt nimia corporis cura, luxus, cibus potusque nimius & inordinatus, ludi, aliaeque voluptates, adfectus, phantasia &c.

Ne Parentum denique educatio, Magistrorum institutio, ac vulgi praejudicia in acquirendis rerum cognitionibus claris & distinctis cuidam tibi impedimento sint; ideas omnes hac ratione adquisitas tamdiu suspectas habeto, donec eas stricto examine discussas veras esse & legitimas compereris.

